

پوشیدہ — ۱ کانون اول ۱۹۲۷

جلد : ۹

پوشیدہ سنہ — نومبر ۹۹

ادارہ خانہ :

باب عالی جادہ سندھ اقدام
پوردی پانڈہ کی بنادہ

خصوصی دائرہ

صاحب و مدیری

محمد مسیح

ملیٰ تحریک

آبونہ شری طری : سنہ لکی ۲۵۰

آلتی آباقی ۱۲۵ ، فوق العادہ

نسخہ لایچون ۵۰۰ و ۰۰۰

غروندہ :

مجموعہ مزہبتیہ طبی نقشب

ایڈلہ بن ازلر اعادہ آیدلر

ہر ایک پریمی دارہ بشیمی کونڈری جیفار ، علمی ، ادبی ، اقتصادی ، حرفتی مجموعہ در .

مابعد الطبیعه اسلام فلسفه مندرجه نمبر دربره قادر [آله فکری] (۷)

۱- هیچ شبهه یوقی که آله مفهومی احتیاج اسلامتده الی یوکسک و الی عالی موقعی اکتساب اتمشدر. اساساً اسلامیتک انتشارینه قادر توانی ایدکان بوتون الهی محاکمه له ، آز جوق یکدیگریسه استاد و یکدیگری تحلیله ایده ایده اولدقجه تصفیه اولوشمیدی . فقط بو ظاهری بر تصفیه ایدی . اسلام فلسفه سنده ایدان دین شکند . باشلایان بو بدقیق نهایت فلسفه وادینه ده دوکولدی . و هیچ شبهه سز آله مفهومی دینک تاثیرندن آزاد اولارق بوتون بساطت و صوفیه حاکمه ایدیه مدی اسکی غنغنه لک ، اسکی دینلرک بقایاسیه مشبوع اولان دماغل اسلامیتک کنیردیکی مجرد و مصفا و الوهیت فکرینی تماماً قورایامازدی . برکت و برسین که دین ایل سیاستی برآراده ندین ایدن بو یوک بائینی هر کون بر آز داهای یوکسک فکری لری نشر و تعمیم اتمکده کوچک حکمه دی . اساساً دینک هان و دائماً عمومیتله ، اخلاق و حسلرک افشاخه اوغرا دینی زمانار ظهور ایدر . و آز جوق احتیاج حاله کدیکی وقت فضله مقاومت ایتده قبول ایدنلری بولونور . انسانیت بر قویون سوروسی کی اکثراً دوشونمکسزین بر جویانی تعقیب ایدر . اچیلریدن آریلانلر اولسا بیله بولنی شاشیرق تهلکه کی قارشیشنده یاتکرارالحتیاق ویا بوسیتون هدر اولمایه محکوم اولور . دینلر اولا واضع لرنک مقبوره سیدر . خلقک مفکوره سی اولدییی کون ریدلر آلدنبر بر مقصده آلت اولور . قیمت ، صفت و قدسیتی قیبا ایدر . - بواعتبارله دینک منشأی اجتماعی دیکلدر دینک ایستهمه یوز - هان هر دینک تاریخده آله نامنه افقاع ایدیلن جنایتلردینک عمومیتله منقې بر قوت اولدوغنه دلالت ایدر . دین واضعتک مقصدی ، بشریتی اساسلی بر

تورک انقلابلنک مظلوم شرق قوملرینه ویره جکی انتباهی ، نشر ایددیجکی وارلق دوقوسنی ، حیات حمله سی ، معاصر مدینتک هیچ بر کتابی بو قادر جانلی ، بو قادر جاذبه لی بر صورنده ویره من ، بوقوملرایچین تورک انقلابی ، هنوز مثلی یازنامش برآر ، روحلری صارصاحق بر کتاب ، و جیدافلری تیره تملج بر حرکت و حیات مجموعه سیدر .

حرشه انقلاب دوغرو

شوقادار که انقلابی نام اولدیگی کی ویرمک ، انقلابی ملی وارلق بوتون صفحه لرینده ناصیل اولسی لازم کلدیکی کوسترمک ایچین اجتماعی مؤسسه لرده وجوده کتیره جکی تحویلری ، دیکشیمه لری اقام ایتیه دوغرو و حرکتیه باشلامق لازمکلیر .

انقلابی بوتون اجتماعی حیاتده اقام ایتیه دوغرو باشلانیه جق حرکتلر ناصیل ملی وظیفه لر ایه ، تورک انقلابلنک اجتماعی ساحه ده کی بورولش طریزنی دیکر قوملرده کوسترمک صوریتله بولی اولان وظیفه لرک یاننده برده انسانی وظیفه لر کندی کوستر .

انقلابه قارشى اولان بورجی یوده مش اولق ایچین ، انقلابی حیاتک بونون صفحه لرینده یورونلرک ملی وارلغیزی معاصر مدینتده آلسی لازم کان موقعه جیقارمش اولور . بوله جه بوتون اجتماعی مؤسسه لرده انقلابک ، فیاض اثرلری کندی کوسترمش ، و یو صورته معاصر مدینتده کندی موقعی آلمایه باشلامش اولان «تورک حرثی» شرق قوملری ایچین بر «علم» و «مدینت» منبى اولور .

ایشته انقلاب اولادی اولان بو نوکنی نسله دوشن بو وظیفه لر بر طرفدن ملی ایه ، دیکر طرفدن انسانیدر .

تورکک ماضیده اوینادینی روللردن جوق داهای شرفی اولان بو مدینت حرکتی ایه هیچ شبهه یوق که بو نوکنی نسل ایچین کوزلری قاماشدیران بر مفکوره تشکیل ایدر . عصریمزک تاریخی بو نوکنی تورک نسلندن بو شرفی وظیفه لرک ایفاستی بکله یور .

منیل نغمه

اشقنازل فارالغوشده «دعای مدحی

دستور اطرافنده توحید خلقک تفاق و تراغه برسدجکمدن عبارت ایکن بالذات ، اضمی ده داخل اولدییی حالده بوتون سالکری کاشانه بر بورا ، زلزله ، و نهایی بر آفت کسلیله ؛ و عالممول برفته حالده السایتی یکدیگریسه قاریشدرلر حالوکه هیچ بر یسنک مقصدی منقې دیکلدر . الی یوکسک حسلر و الی یوکسک تحلیلر و الی محترم انسانیت حسلرله مشبوع اولدقاری حالده آرلرنک افقاع ایشدیگی تاثیر تماماً مقصدلرنک ضدی در . زرا ، کندی نالنده هر کس کندیلرنک بر پیغمبری ، کندی قناعتلرنک حقیقتنه معتقد بر مؤمن اولدقن صوکر . بو عمومی جریانی توقفه تصدیق ایدجک مرعاضه نک دور بیه سی ، و دورنلر کن بعضی خسارلری سبب اولسی ضروری اولور . ایشته بو عمومی جیدالدرکه ، انسانیتی معین کتله لر حالده طوللار ، فکر حریتنی و روحک آزادده کدیکی سبب ایدن جاهلر حاله کتیربر ؛ حواریلر آلدن بازیه ، محابله لر آلدن بر آلت یایار . [نجه] نک تعبیرله ، آله ک بو آووقاتلری ایه ، زم کی بشردلرله ذاتاً دینک غایه سی ، یالکتر الهی بروحده ایمان دیکلدر . زرا ، یالکر بو اجمالک علمی برقیعی و بشری فائده سی یوقدر . حالوکه اورناده کی نزاع و فساد ختانه ایردکن صوکر . انسانیتک بیک بر آله پرستشده بیه غمخور اولاماز . دین روحلره آله قورقوسنی دیکل ، آله محبتی آلتا ایشدیکی مدخیه داهای اخلاقی و حیالت غایه سنه داهای موافق اولاییلر ؛ غمگینی حالده دین بر واسطه حالده قایلر و اشتغال ایدنک آرزوشنه تابع بر ذوالفقار اولور . مقصدنبر دینک لزومی یوق دیک دیکلدر . بلکه دین فکری دوردور مایه و فکرک تفحص احتیاجی نوالدور مایه کافی دیکلدر و بینه علیه ناقصدر دینک ایستهمه یوز .

دین آخناق کور بر اطاعت و ایمانله مشکلولی حل ایتش کورونور . بوقسا اختوال ایشدیکی حقیقتلر قادارده یالانلرله معلولدر . شبهه لره دینک واضعنه و مجتهده نظر . بونکده بر حکمتی واردر . ایته اصل بو حکمتلرکه انسانیتی لاشیدن باشه ترقیه ی اوغرا تپور ،

حیات غایبی باشد بر کسی کور و نور، اسلام فرقلی، بشدن باشد بوعلی دینکده فکر و وجدانده اساسی بر وحدت تأمین ایدمیدیکه دلالت ایدر .

۲- اسلامیتک الیوبوک فضیلتی زمانه قادر کلس اولان الوهیت تلقیاتی که بوکک و مجرد بر معناد استعیاب ایدمیدیکه سی و کسانیک نظافی دورینه نظر آله علوی و آله قطعی بر شکله افراغ ایتمه سیدر . آله حقنده قرآن کریمک وضع استدیکی بیکارجه آیتلردن نصیلتی شونلردکه، هر درلو تشریک احواللردن منز و اسکی عقیدلرک تثبیلی و مجازی بر طامق تصور و تصورلرینه قاهر بر قلعیتله نهایت و برن اسایلر و امرلردن عبارندر : « یا محمد : سن دی که : بن ده سیزک کی بر آدام : بکا وحی اولونویورکه الیکز آنجاق بر تک الیدر » « الیکزدن باشقا آله و کندیندن باشقا آله یوق » « یا محمد : سن آله بردر ، آله صددر دو غماز و دو غور- ماز و کندینسه کفو اولاجق هیچ بر شی یوقدر دی » ، « جناب حق هیچ کیمه سی اولاد اتخاذ ایتمه مشدر . کندینسه شریک اولاجق هیچ بر فرد یوقدر مشرک لک دیدیکی کی شریکی اولمایدی ، هر آله خلق و ایجاد ایلدیکیشی اشیایله تهر و استبداد ایدر ؛ و یکدیگرینه غلبه چایشبردی . جناب حق ایسه بویه شیلردن مصفاور » « اگر جناب حقن باشقا آله اولمایدی مکانات فساد و اغراضدیدی .

۱۰- غایب ایدمیدیکه دلالت و نور و لویورکه ، قرآن کریم آلهک مطلق و مجرد وحدتی خصوصیتلرله ماهر ، هر درلو تأویل و تمایلدن مجتهدر . او قادرکه بشری مناسبلرک جریاننده استعمال ایدیلان بوفانی لسانلرله افاده اولوناییلان . هر نوع تعریف و تصویردن ده تزییه ایتمه مشدر . ذات الوهیتی سوله نیلای شیلردن متعالدر » « ذات کبریاک هیچ بر سر و ته مثلی یوقدر » .

بولمیدندرکه اسلام طارقلی : « فلیک هر نه مخلور ایتدیکه آله تعالی نک غیری دو بووور مشلردر و عقل هیچ بر صورته خلایقک

کشی ادراک ایدمیز ، شئی محیط اولان ذات اجل و اعلائی علمیز حاصلده عاجزدر » واصلیندن اولان متصوفه : « یاربی سنی حقیله اوکره ممک ، بووور دیلر . الهی صفتلره کاجه : جناب حق ازلی و ابدی در . مطلق اولان ربوبیتی قدیمدر . و کندیندن اقدم هیچ بر شی موجود و متصور دیکلر زیر : « اول و آخر اودر » ، عینی زمانده تکمیل بقا صفتلری کندینسه مالددر . « ارض اوزریده هر نه وارسه خلیفه فایدر . آنجاق ذوالجلال و الاکرام اولان آلهک باقدیر » « بوتون علملرک ربی اولان جناب حق تیکه لی اولده و قدرتیه عالم ، سمیع و بصیردر . جناب حق ایتدیکی کی یابار و استبدیکی حکم ایدر . » « نوزلر جناب حق ادرا کده قاصر در جناب حق ایسه هر شئی مدر کدر » « جناب حق بووور دی که : بن سیزک سیاحه دیکلرک شیلری بیلورم .

ایتمده بویه عظم الشان اولان بر آله عبادت فرضدر : « ای ناس ، سزی و سزدن کابیری یارانان ریزمه عبادت ایدر » « جناب حق سکا امر ایتدی که آنجاق کندینسه عبادت ایت » « کلام قدیم » آلهک موجودیتنی اثرلرله اثبات ایدر :

« سائرده وارنده موجود اولان اثرلره باقدیر » « الهی رحمتک اثرلرینه اوقک جناب حق انحا ایتدکن صوکر ارضی ناصل احیا ایدنیور » « او معبوده عبادت ایدیکر که : لایحی سزده فراش قیلدی سانی انشا ایتدی و نهادن صو اثرلر ایدوب آنکه سزده رزق ایچین میوهر بخش ایلدیدی . سز بوتون بوئلری بیلدکن صوکر آلهه امثال و مشرک قوشنا . بیک » « دودومک ناصل خلق ایدلش اولدغنه نظر ایت » « ارضده اولان اشیای شریک ایچین خلق و ابداع ایدن کندینلر در » .

کور و لویورکه ، بوتون بوا آیتلر انتشا ایدریکی محکمک جوغرافی محیطنده نه کوره بیلیمشیه هبیتی اشهاد صورتیه جناب حقک قدرت و برلکی اثبات ایتک ایتمه مشدر . بوتون بلاغته و غما خلق ایچین تبلیغ بووور اولان حکملرک بساطتک آنجاق

انتشاری زمانده کی ذمتکک نه قادر بسط اولدوغنه دلالت ایدر . خلایقک سوبه شنه خطبات ایدمه بن هیچ بر امر قبول ایدیلر .

بسته علیه ، بویه بحکم و معرفتی خاد لر و اشیا ایلدیکلری ابقاقله جالبشوق ایجاب ایدردی بولونلر تحلیلی اولونورکن ، فصله سبب و نتیجه آوانماز . مثلاً ارضده اولان اشیایی بزم ایچین خلق ایدن جناب حق عذالتله متصف اولمایدی : « بر قوس ، بر میوه ، بزم ایچین خلق اولولدیسه اولنره عیلت و برن ازلی قدرت حقن لایق ایتش اولمازی » حالیکه بر بک اغلا کور و یوزر که هیچ بر شی بزم ایچین حتی بالذات کندیز بر شی ایچون مخلوق دیکلر » « خلقتده کی هر زره یالکر کندینی ایچون واردر . ذکاکنرک فاهیتله استفاده ایتکده اولدوغنر شیلردن وحشی حیوانلرده عضلرلرک قوتیه قسماً مستفید اولوقلدهدر . بووغومی جدال ، حیاء ، ضروری اولان شریکی کوسررکه : مبدأ و مقتهایی حقنده بر حکم و بر بیلیمک امکانی یوقدر . هر زره استفاده ایتدیکی شئی کندینی ایچون مخلوق عذ ایدر . بر کدی ایچین فاره ناصل کور و یوزر بر انسان ایچنده مخلوقات اولده کور و نور . حالیکه متضرر بر حیوان آئنده محو اولان بر انسان ، هر خالده او حیوان ایچین یا شلمش دیکلر . وجودلر مظفر حیقان حیوان ایسه ، انسانک کندینی ایچون خلق ایلدیلرکی ظن ایدمیدیر . خلاصه بولنر تعقیبه دیکمه بیک قادر بسط حقیقتلر ددر . فقط انسانیتی که حقوق مقاد و مختبر ایدن ، هر کب و مظفر شیلردن زیاد بویه روحانی براد ایلدیلرله افاده ایدیلن بسط مفهوملر در . بر آرزوشوندکن صوکر بزی قورقوتان ، کندینسه اسیر ایدن بو بسط مفهومک نه اولدوغنی آکار و هدر اولان قناعتلر مزه و صائیلان حریتلر مزه آجیز ..

اسلامیت ، هر شئیک بیکه خلق اولاراق جدی و مضارب قاعته انابدی ذات ذوالجلالک مکونای شویه خلق ایتدیکه قانع اولشدر : « کفر و انکار ایدنلر کورمدیلر کی که ،

سما وارض بسیط برغازدن عبارت ایکن ز
اونلری بر بزدن آنردی و هرزنده شیئی
صودن یاراندق ، « بن کیزی بر دفته ایدم
اولیه آرزو ایتدم که مکنوناتی یارایم تا که
اونلر واسطه سیه مروف اولایم ، مانندگی
قدسی حدیثه نظرأ عدم وجود مطلقک ،
انعکاسی ایچین خلق ایدیلدی . ثانیاً :
« ان العرش العظيم كان قبل السموات والارض
على الماء ثم انما تعالى احدث في الماء اضطراباً
فأخذ بقواقع منه دخان فاعمال الذين فيقوى وجه الماء
فخلق منه اليبوسة فخلق ارضاً واحدة ثم
فققها فخلقها ارضين واما الدخان فارتفع و على
فخلق منه السموات = عرش عظیم مساوات
و ارضدن اول صو اوززنده ایدی صو کرا
جناب حق صوده تیج و اضطراب احداث
بو یوردی بونک اوززنده صو کوپوله ندی
و بو کوپو کدن و مانلری ایدلدی ، کوپو ک صو ک
بوزنده قالدینی ایچین بو ندی سوت خلق ایدیلرک
ارض و احدثیلندی و صو کرا ارضی یاروب
ارضین ایددی و دومان ایله قالدی ، یو کلدی
و جناب حق آندن ساواقی خلق و ایجاد ایلدی ،
پک واضح بر صوریده کورولدیکی وجهه ،
بو تکوین نظریه سی ، الهی بر قدرته مالک
دکلدیر . دها اول کلش و تکمیل بولونان
فلسفی و دینی و حتی اساطیری فکر کرده موجود
بولونان تکوین طرزنده ، حدساً یولوغش
بعضی حقیقتلر اولنا بیله ایضاحی امکانز
بوشاقلری احتوا ایلر ، بالخاصه سبب اولدی
ادعا اولونان بر دینک مطابق صوریده حقیقتی
سویله می ، بالخاصه کندیلیدن اولیکی عقیده .
لرک فکر لرینی و تلقین لرینی تا کد و تکرار
ایتمه سی لازمدی ، هیچ شبهه یوقی که بو کون
بز تکوین بحثی یو یون پیغمبر لردن و سببوی
کتابلردن دها فضله بیلور ،
الهی اولان موعظه و نظریه و اساسلرینی
مادی طله تطبیق ایتمک ایستدی کون لاهوتیلکی
قایب ایدر . برفاسانه ماهیتنده قایلر علی
شعبه نک کندی ساحتده جالیشمانی اساس
انخاد ایتدی ایچین ناصل که دین ایله مشغول
اولماز و دینک تعصیفندن آزاد اولار قیچالیشیره

دینلرده عینی غایب استهداف ایتمه مجبوردر .
عکی تقدیرده ایضاحی آنخاق درین تبعلره
و تجربه لره و بنمیز نو کمنز بصیرتک تشکیل
ایدجکی مشکل دماغلره متوقف مادی
حقیقتلری فسریدن عاجز قالمق ضرورتیه
کندی معنوی اساسنی قاب ایدر . دینلرک
ادعای ایسه مخلوقدن زیاده جاورتدر .
کوکل الهی و سببوی حقیقتلره خطا کورمک
ایسته مز . بو سببیلر دینک عقل و تجربه نک
کشف ایتدی حقیقتلر دینی اصلون دها
جوق فضله بایدار اولور . اولان دینلرک عددی
یاشایانلردن جوق فضله در . و یاشایانلرک
ناصل بر احتضار ایچنده اولدو یوقی کور و بوز .
قلبدن جبقان بر مصرع و تجربه نک و یردیکی
بر حقیقت ایسه بیکارجه سندر یاشامقده در
و یاشایانلرک .
عربلر آراستنده اسلامیتک اساسلرینه
موافق و یا مخالف عقل و نقل طر قدرلرلردن
مرکب رخیلی فلسفه مسلک لری و وجود ایسه در
بونلر عمومیتله تفسیر Herméneutique بوزندن
حقیقان فکر اختلافلرینک محصولدر .
قدریه فرق سی الهی ، عیناً قرآن کریمده
مصرح اولدوغی شکله آنکلادی . جبریه
Fatalisme ایسه جناب حقه انسانی صفاتلردن
منزه بر مطاققت اضافه ایتدی ، قضا و قدری ده
انکار ایلدی . ضلالت دوشمش بر فرقه
عد ایدیان صفایته و معتزله دها زیاد عقلی
دوشونمک ایسته یورلردی : صفایته « اسماء
حسنه نی آلهامق و صفاتلرندن عدا تمک ضرورتیه
مجسمه و مشابهه Antropomorphisme
و بالنتیجه الحاد دوشندی [۶] . اسلام
فلسفه سینه اعظمی بر سببیلرینک بخش ایتمکله
ممتاز اولوب [واصل ابن عطا] نک بصره ده
تأسیس ایتدیکی اعتزال مسلکی ایسه : قدری
تماماً انکار و جناب حقل صفتلریله مشغول
اولدی . مع مافیه اسلامیتک اساسلرلردن
آیریلماق شرطیه لادینی دوشونمک اساسی
وضع ایتدی . کلامه اوغراشان اشاعره ،
کلامیون ، و یونان فلسفه سیه متوغل اولان
[۱] « شیخ محمد ابراهیم زبانی : « المثل والصلح » نده
بومرته لری پیش ایکی یچقاریر .

فلاسفه بر ایکی معارض جذب درک هبسی
بر آراد اسلام اسقولاستیک تشکیل ایدرلر .
[فلازی] ربانی بر امر ایله یعنی « کلام » واسطه سیه
خاتمتک یارایتیلدینه قلمدر . [ابن سینا]
علت اولنک ایدیتی قبول و جناب حق
واجب و مطلق بر موجود تاقی ایلر . بو
ذات ، « عقل اول » که انسان روح ایله اتحادده
عقلک ضروری اولدو یعنی بونک آنخاق بر
تخیلی و استعداد نتیجه سی اولدوغی ، بناء علیه
بو استعداد مالک اولانلرک هر زمان پیغمبر
اولایله جک لری ماذقه انیزی . بالکتر ابن
سینا ، بو بایه وصول ایچین زهد و ریاضتی ازم
بر شرط عد ایدیوردی . تمامیه مشابه
Péripateticien طرزنده دوشون ابن سینا
زمان زمان « هل سبت » که اعتقاد و نظریه لرلردن
خارجه جیقمشدر .
خلاصه اسلام فلسفولری ، قرآن کریمک
اشارت و افهام ایتدیکی مطابق بر الوهیت قائل اولدیلر
و اعتقادلری نسیبتده بعضی خصوصیتلره مالک
اولدولر سده عمومیتله اسلامیتده کی الله عربک
کندینه خاص اولان وصف و سببیلرک متصف
و متعلق بر معبود اولمقدن قور تولامادی .
۳ — فرانسیسکن دومینیکن راهب لری
اسقولاستیک نظریه لری دینی بر الوهیت عقیده سی
نهایت شو اساسه ارجاع ایلر : اولاً « الله ،
کندی کندینه موجود اولان مطابق وجود
و کندیلی واسطه سیه هر شی موجود اولان ،
دیه تریف ایدیلور . و صو کرا شو اون
اساسی صقله بو الوهیت اتمام اولونور :
۱ — ناتناهیته ، ۲ — وحدت ، ۳ — استقلال ،
۴ — ذکا و حکمت ، ۵ — قدسیت ، خیر ،
عدالت ، حقیقت ، ۶ — بساطت ، ۷ — وسعت ،
۸ — ابدیت ، ۹ — علم ، ۱۰ — قریب (یعنی
استقبال کوروش) [۶] بونلر ثنیلت فخرنده کی
نظریه لری سالم بر بحرایه دو کدیلر عمومیتله
زهدي برومندن دوغان بو الهیات نظریه لری
باشدن باشه عاجز و مسکین و ایضاحی
امکانز بر اساطیر حکمای ماهیتنددر .
جمیل سنا
[۱] Buechez : Traité complet de
philosophie et de progrès .